

Metodické pokyny

Metodika tvorby superplodných linií prasat

Zpracovali: *Ing. Jan Stibal*
 Ing. Eliška Žáková, Ph.D.

Platnost: od 1.7.2025

1) Cíl a význam tvorby superplodných linií

V rámci populací České bílé ušlechtilé a Česká landrase vytvořit subpopulace vyznačující se vysokou plodností, u kterých budou sledovány speciální znaky s cílem tyto znaky monitorovat, hodnotit a dále využít k selekci. Zvyšování velikosti vrhu u mateřských populací je provázáno negativními jevy, mezi které patří snižování porodních hmotností selat a zvyšování variability mezi selaty ve vrhu. Vyšší variabilita selat představuje značné riziko při soutěži selat o struky, kdy slabší selata mají nedostatečný přístup k mlezivu a následně mléku a podléhají snáze hypotermii vzhledem k relativně většímu povrchu těla. Hmotnost selete je nejvýznamnějším faktorem pro přežitelnost selat před a po odstavu. Zvyšující se počet selat ovlivňuje také délku porodu prasnice. Navrhované úpravy ustájení prasnic na porodnách směřem k časovému omezení pobytu prasnic v klecích až k volnému ustájení prasnic vyžadují lépe porozumět mateřskému chování prasnic ve šlechtěných populacích. Mateřské chování prasnic zahrnuje také obranu selat, nicméně krajní projevy tohoto chování (zvýšená agresivita vůči chovateli) nejsou z pohledu chovatele žádoucí. Celkový význam tvorby SPL tedy spočívá v:

- získání dalších informací o stavu a vývoji užitkových znaků ve vysokopočetných vrzích,
- udržení stávající intenzity šlechtění na znaky reprodukce,
- snížení vlivů negativně působících na přežitelnost selat ve zvětšujících se vrzích a
- hledání a využívání znaků ovlivňujících welfare prasnice, selat i chovatele.

2) Kontrola užitkovosti

- Kontrola reprodukční užitkovosti prasnic SPL se provádí podle platných „Metodických pokynů - Kontrola užitkovosti a dědičnosti prasat“.
- Kontrolu speciálních znaků SPL provádí a zaznamenává chovatel do deníku reprodukce (forma záznamů není předepsána):
 - Do 12 hodin po narození zjišťuje a zaznamenává individuální porodní hmotnosti selat s přesností na 2 desetinná místa.
 - Chování prasnic se bude sledovat při úkonech spojených s manipulací se selaty mezi 1. a 7. dnem po porodu (den porodu je považován za den 0). Při hodnocení se přihlíží k aktuálnímu zdravotnímu stavu prasnice. Hodnotí se nejsilnější reakce prasnice. Chování se bude sledovat v uvedené škále:

Kód pro záznam v PK	Reakce prasnice	Popis chování prasnice
0	Žádná nebo slabá reakce	Prasnice leží bez reakce. Prasnice zvedne hlavu, rozhlíží se. Prasnice sedí.
1	Střední	Prasnice stojí, ale nevykazuje známky napětí nebo stresu.
2	Silná	Prasnice stojí a je silně neklidná.
3	Velmi silná	Prasnice se snaží dostat z klece (kouše klec), ale při odchytu selat se nesnaží napadnout ošetřovatele.
4	Kouše	Prasnice se snaží kousnout ošetřovatele při odchytu selat.
9	Nehodnotí se	Není možné hodnotit – především z důvodu kondice/zdravotního stavu prasnice.

- Hodnotí a zaznamenává se průběh porodu ve škále: 1: lehký, 2: střední, 3: těžký. U porodů, u kterých nebyl chovatel/ošetřovatel přítomen (porody v noci) je možné zaznamenávat 9: neznámý. Zaznamenávají se informace o podání léčiv ovlivňujících průběh porodu (pouze v evidenci chovatele – deník reprodukce).
- Zjištěné informace jsou odesílány do databáze plemenné knihy pracovníkem oprávněné organizace.

- Chovatel zajišťuje odebrání a zaslání vzorku štětín včetně chlupových cibulek na pracoviště Svazu chovatelů prasat, z.s.

3) Plemenná hodnota

Odhad plemenné hodnoty plemenic SPL se provádí v rámci základních populací.

4) Podklad pro poskytnutí dotací na prasnice SPL v rámci dotačního titulu 2.A.e.1.a.L

Podkladem pro poskytnutí dotací na prasnice zařazené do tvorby superplodných linií je sestava MZ-08s „Seznam přepočtených prasnic SPL v dotačním období ...“. V sestavě jsou vypsány vrhy prasnic zařazených v době oprasení do SPL, pro které byly v dotačním období 1.7. - 30.6. hlášeny údaje o vrzích SPL (hmotnosti živě narozených selat, hodnocení průběhu porodu a mateřského chování). Zároveň se testuje, zda byl zaslán vzorek tělesných tkání pro analýzu DNA. Každý vrh SPL je ohodnocen ½ dotační sazby (tzv. přepočtená prasnice).

Zpracovala: Ing. Eliška Žáková, Ph.D.

Platnost: od 1. července 2025